

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.М. Каднічанська,

Харківська філія Української академії банківської справи

За 10 років існування нашої держави створено повноцінну банківську систему, яка є значним і впливовим сектором економіки. Комплексна програма розвитку банківської системи України на 2001-2003 рр. передбачає основні принципи й концептуальні підходи до подальшого розвитку банківського сектора економіки за напрямками, серед яких:

- створення умов для збільшення обсягів кредитування реальних секторів економіки;
- зміцнення ресурсної бази комерційних банків;
- розвиток конкуренції на ринку банківських послуг тощо.

Станом на 01.01.2001 р. обсяг сумарних активів в системі комерційних банків дорівнював 36979498 тис. грн., тобто зріс із початку року на 12173262 тис. грн., або на 33 %.

У структурі активних операцій, які проводяться банками, найбільшою є кредитна діяльність банків. Її обсяги становлять найвагомішу частину всіх активів – 47 %.

Кредитний портфель, у тому числі міжбанківських кредитів та депозитів, збільшився за 2000 р. на 8188906 тис. грн., або на 38 %; кредити суб'єктам господарської діяльності становлять 86 % від усього кредитного портфеля. За 2000 р. обсяг кредитів зазначеної категорії зріс на 7015800 тис. грн., або на 62,5 %. Серед кредитів наданих юридичним особам, переважають кредити у національній валюті – 52,1 %; частка кредитів у вільноконвертованій валюті – 47,6 %.

Населенню надано кредитів на суму 956430 тис. грн., або 4,5 % від кредитного портфеля, тобто порівняно з 01.01.2000 р. Їх обсяг зріс на 274200 тис. грн., або на 40,2 %.

Привертає увагу той факт, що активні операції з цінними паперами продовжують відігравати незначну роль в загальному обсязі активних операцій (5,2 % від сумарних активів на 1.01.2001 р.)

На загальному тлі справляє враження те, що збільшились вкладення комерційних банків в асоційовані та дочірні компанії і становлять 7,3 % від портфеля цінних паперів, що на 65 % більше, ніж на 01.01.2000 р.

Структура активів комерційних банків юридичних осіб Харківської області в 1999-2000 рр. подається в табл. 1, 2.

Таблиця 1

Структура активів комерційних банків Харківської області станом на 01.01.2000, тис. грн.

	Кредити					Цінні папери		готівка та кошти на коррахунках	інші активи	активи, усього
	міжбан-ківські	органам загального державного управління	СГД	фізичним особам	разом	на продаж	на інвестиції			
Обсяг	7,816	1,462	771,330	22,546	803,154	7,120	22,976	262,547	103,560	1250,705
Питома вага	6	0,12	61,6	1,8	64,12	0,57	1,83	21	12,48	100 %
Питома вага	0,97	0,18	96	2,8	100 %					

Таблиця 2

Структура активів комерційних банків Харківської області станом на 01.01.01, тис. грн.

	Кредити					Цінні папери		готівка та кошти на коррахунках	інші активи	активи, усього	резерви	активи номінальні
	міжбан-ківські	органам загального державного управління	СГД	фізичним особам	разом	на продаж	на інвестиції					
Обсяг	53,600	2,248	858,290	60,580	974,718	23,240	54,840	461,910	390,610	1905,320	95,454	2000,770
Питома вага	5,5	0,23	88,05	6,22	100 %						4,77	
Питома вага	2,8	0,12	45,05	3,18	0,5115	1,22	1,96	24,24	20,5	100 %	4,77	

Результати аналізу структури активів за 2000 р. свідчать про те, що найбільшу питому вагу в загальній сумі активів посідають кредити, надані банками (51,15 %), а серед кредитів, наданих банками, зберігається лідерство кредитів, наданих суб'єктам господарської діяльності (45,05 %). Незначна питома вага кредитів, наданих органам державного управління (0,12 %), фізичним особам (3,18 %) та міжбанківських кредитів (2,8 %). Вкладення банків в цінні папери в загальній сумі активів (3,18 %) становлять: 1,96 % – на інвестиції і 1,22 % – на продаж.

Порівнюючи з даними, що характеризують активи банківської системи України в цілому станом на 01.01.2001 р., бачимо, що структура активів комерційних банків Харківщини страждає ще більшою одноманітністю, ніж по Україні в цілому. Так, питома вага кредитів, наданих СГД комерційними банками України, становить 86 % від загального обсягу кредитного портфеля. Аналогічний показник за даними 12 комерційних банків Харківської області – 88,5 %. Кредити, надані населенню, становлять відповідно 4,5 % та 6,22 %, кредити, надані органам державного управління, становлять 0,5 % від кредитного портфеля як по Україні, так і по 12 комерційних банках Харківської області.

Стан створення резервів під заборгованість за кредитами та співвідношення резервів за кредитною заборгованістю в комерційних банках Харківської області за 1999 та 2000 р. показано в табл. 3.

Таблиця 3

**Резервування в комерційних банках Харківської області
станом на 01.01.2000, млн. грн.**

Дата	Міжбанківські кредити	Резерв під надані міжбанківські кредити	В %	Кредити СГД та фізичним особам	Резерв під кредити СГД та фізичним особам	В %
01.01.2000	7,816	1,048	13,4	795,338	26,984	3,39
01.01.01	53,6	2,115	3,94	918,87	80,183	8,72

Аналіз цих показників свідчить, що ризикованість міжбанківських кредитів, наданих комерційними банками Харківської області станом на 01.01.2000 р., досить висока в порівнянні з ризикованістю кредитів, наданих клієнтам банку СГД та фізичним особам.

Протягом 2000 р. ситуація з банківськими активами, їх якістю та системою страхування змінилася: збільшився обсяг та значно покращилась якість міжбанківських кредитів, про що свідчить значне зниження питомої ваги резервів в загальній сумі кредитів. До того ж, значно погіршилась якість кредитного портфеля клієнтів (СГД та фізичних осіб). Хоча обсяг резервів, створених під ці кредити не є критичним (8,72 % від суми кредитів), але він негативно впливає на прибутковість банків.

Комерційні банки України використовують одну модель кредитного ризику, обрану НБУ і законодавчо закріплену. Точність багатьох моделей кредитного ризику, набагато вища, ніж та, яку забезпечують вимоги законодавців. Тому при обранні методу управління кредитними ризиками більше уваги має приділятися

моделі. Але можливість банку обрати ту чи іншу модель управління кредитним ризиком має бути закріплена законодавчо. Крім того, законодавчо повинні бути закріплені якісні стандарти для оцінки прийнятності певної моделі.

На мій погляд, комерційним банкам Харківської області варто було б звернутись до досвіду інших комерційних банків України, які у своїх активах мають вкладення в дочірні та асоційовані компанії, розширити довгострокове кредитування вітчизняних промислових та продовольчих товаровиробників, підвищити рівень вимог до формування портфеля міжбанківських кредитів.

У зв'язку з припиненням діяльності КБ "Україна" в універсальних комерційних банків з'явилась додаткова можливість просування на ринок кредитів, депозитів та інвестицій в сільськогосподарському секторі економіки України.

Каднічанська, В.М. Сучасний стан та перспективи розвитку активних операцій комерційних банків Харківської області [Текст] / В.М. Каднічанська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2002. - Т. 5. - С. 168-171.